

УДК 343.265

Шиян Д.С.¹, Шиян О.Ю.²

¹ канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПОНЯТТЯ ПОЗБАВЛЕННЯ ПРАВА ЗАЙМАТИСЯ ПЕВНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Згідно зі ст. 43 Конституції України кожен громадянин має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

У ст. 55 Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачене покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (далі для скорочення викладення – «позбавлення права...»).

«Позбавлення права...» включає два відносно самостійних види покарань: позбавлення права обіймати певні посади та позбавлення права займатися певною діяльністю.

Закон не обмежує видів діяльності, права на які може бути позбавлений засуджений судом. До переліку діяльності, право на яку може позбавити суд, належить як службова, так і не службова, як професійна (наприклад, лікарська, ветеринарна, педагогічна тощо), так і непрофесійна, як трудова, так і нетрудова, а також підприємницька або інша діяльність (наприклад, заняття полюванням, керування особистим автотранспортом). Позбавлення права займатися певною діяльністю поширюється не тільки на службову й професійну, але й на іншу діяльність, що регламентується відповідними правилами, які передбачають конкретні права та обов'язки. Пропонується це положення закріпити у майбутній відповідній постанові Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Залежно від критеріїв класифікації діяльності, право займатися якою може позбавити суд засудженого, позбавлення права займатися певною діяльністю можна поділити на відповідні підвиди. Розглянемо підвиди цієї діяльності.

Службова діяльність – це постійне, тимчасове чи за спеціальним повноваженням здійснення функцій представників влади чи місцевого самоврядування, а також виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, пов'язаних із постійним чи тимчасовим обійманням посад в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях, або виконання таких функцій за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Службова діяльність включає в себе управлінську, іншу, органічно пов'язану з управлінською, часто підлеглу їй або обслуговуючу її, юридично значиму для інших людей діяльність, безпосередньо не спрямовану на виробництво матеріальних благ чи надання матеріальних послуг, а також інтелектуальне і документальне обслуговування діяльності інших людей.

Під професійною діяльністю в літературі розуміється вид діяльності, для здійснення якої необхідна професійна підготовка, або ця діяльність включає в себе види робіт, які вимагають спеціальної підготовки чи які дозволяють вчиняти певні дії або приймати рішення, характер яких встановлюють нормативні правові акти.

Діяльність, що регламентується відповідними правилами, які передбачають конкретні права та обов'язки, поширюється на певних осіб, які повинні дотримуватися цих правил. Ці правила встановлюються певними нормативно-правовими актами (законами, постановами, наказами, інструкціями, правилами тощо). Порушення або неналежне дотримання цих відповідних правил під час діяльності, що ними регламентується, і тягне припинення права нею займатися.

Позбавлення права займатися певною діяльністю поширюється на право займатися не будь-якою діяльністю, а лише службовою або професійною діяльністю, або іншою діяльністю, регламентованою лише відповідними правилами, що надають певні права чи встановлюють певні обов'язки.

При цьому позбавлення права займатися певною діяльністю тягне за собою й заборону для засудженого обіймати посади, пов'язані зі здійсненням такої діяльності. Наприклад, особа, засуджена до позбавлення права займатися лікарською діяльністю, не може працювати на посаді завідувача лікарнею.

Таким чином, пропонується закріпити поняття позбавлення права займатися певною діяльністю у ст. 55 КК у такій редакції: «Позбавлення права займатися певною діяльністю полягає у припиненні на визначений судом строк права на службову або професійну діяльність, або іншу діяльність, регламентовану відповідними правилами, якщо її здійснення пов'язане із вчиненням кримінального правопорушення».